

Witaj Maj, Trzeci Maj!

**230 rocznica uchwalenia
Konstytucji 3 Maja**

SALA POLSKIEJ WOLNOŚCI

Na pierwszym piętrze w północno-zachodnim narożniku Zamku Królewskiego w Warszawie znajduje się jedno z jego najwspanialszych pomieszczeń - **Sala Senatorska**. W niej właśnie 3 maja 1791 r. połączone stany, pod przewodnictwem króla Stanisława Augusta Poniatowskiego, uchwaliły pierwszą polską konstytucję. Dokument mający zapewnić Polsce wolność i uzdrowienie.

Sala Senatorska istniała w tym miejscu od **1742** r. do jej zlikwidowania na skutek represji po upadku powstania listopadowego w **1831** r. Jej wnętrze zostało odtworzone na podstawie rysunków zachowanych w Archiwum Państwowym w Dreźnie. Nad drzwiami po obu stronach królewskiego fotela znajdują się herby Korony i Wielkiego Księstwa Litewskiego, a nad oknami - herby województw i ziem Rzeczypospolitej.

W górnej kondygnacji widnieją herby królów Polski: Augusta III i Stanisława Augusta Poniatowskiego, symbole władzy monarszej, sejmujących stanów oraz urzędów koronnych i litewskich.

Na ścianie naprzeciw miejsca króla namalowana jest mapa ukazująca Rzeczpospolitą w granicach z ok. 1740 r.

Sala Senatorska została odbudowana dopiero w latach 90. XX w., a dostęp dla zwiedzających jest do niej ograniczony.

Kazimierz Wojniakowski
"Uchwalenie Konstytucji 3 Maja"

Kazimierz Wojniakowski na obrazie z 1806 r. „Uchwalenie Konstytucji 3 maja” ukazał salę posiedzeń senatu, w której wraz z królem zebrali się przedstawiciele obu izb sejmowych. Zwraca uwagę tłumna obecność publiczności, w tym kobiet, na galeriach sejmowych. Artysta był świadkiem przedstawionych wydarzeń.

Przed wejściem do Sali Senatorskiej wisi obraz Jana Matejki „Konstytucja 3 Maja”. Obraz przedstawia wizję autora na temat pochodu do katedry św. Jana Chrzciciela w dniu 3 maja 1791 r. Odbył się on w celu ponownego zaprzysiężenia ustawy zasadniczej – pierwszego dokonano w Sali Senatorskiej na Zamku Królewskim. Wyobrażenie artysty nie jest w pełni zgodne z prawdą historyczną, ponieważ niektóre sceny rozgrywały się w innych miejscach, a część z pokazanych osób w ogóle nie brała udziału w tych wydarzeniach.

Stanisław August (1732-1798), król Polski. Jeden z głównych twórców i inicjatorów uchwalenia Konstytucji 3 Maja.

Ignacy Potocki (1750-1809), przywódca stronnictwa patriotycznego. Współtwórca Konstytucji.

Stanisław Małachowski (1736-1809), marszałek konfederacji koronnej Sejmu Wielkiego.

Hugo Kollataj (1750-1812), reformator szkolnictwa, rzecznik spraw mieszczań. Redaktor tekstu Konstytucji.

Józef Poniatowski (1763-1813), generał wojsk koronnych, dowódca wojsk koronnych w wojnie 1792 r. w obronie Konstytucji.

Feliks Paweł Turski (1749-1800), biskup krakowski. Odebrał od króla zaprzysiężenie Konstytucji.

Kazimierz Nestor Sapieha (1736-1809), marszałek konfederacji litewskiej Sejmu Wielkiego.

Na obrazie malarz przedstawił w sposób wyraźny, teatralny i charakterystyczny słynnych Polaków wówczas żyjących. W partii centralnej obrazu malarz umieścił marszałka Sejmu Wielkiego Stanisława Małachowskiego trzymającego w swej prawej ręce tekst Konstytucji 3 Maja. Marszałek unoszony na rękach przez posłów ziemi krakowskiej Aleksandra Linowskiego oraz poznańskiej Ignacego Wyszogotę Zakrzewskiego zmierza do kolegiaty św. Jana.

MEDAL Z OKAZJI UCHWALENIA KONSTYTUCJI 3 MAJA

Na rewersie medalu na kuli ziemskiej widoczny jest herb Rzeczypospolitej z umieszczonym wewnątrz Ciołkiem – herbem rodowym Stanisława Augusta. Kulę wieńczy, nawiązująca do tradycji antycznej, tzw. korona murowa i grecki monogram Chrystusa (XP). Obok stoi skrzydlaty Geniusz – w jednej ręce trzyma czapkę wolności - tzw. czapkę frygijską, w drugiej gałązkę oliwną - symbol pokoju i pojednania oraz kaduceusz – laskę symbolizującą pokój oraz duchowe przebudzenie. Z lewej strony widoczne są fasces – pęk różg z toporem – symbol zwierzchnictwa i władzy. U góry medalu oko Opatrzności.

Napis w otoku:

TERRORE LIBERA (Wolna od strachu).

Na dole zaś:

EX PERHONORIFICO COMITIORUM DECRETO
D[ie] III. MAY [i] MDCCXCI (Chlubnym sejmu
dekretem dnia 3 Maja 1791).

USTAWA
RZĄDOWA.

PRAWO UCHWALONE.

Dnia 3. Maja, Roku 1791.

W WARSZAWIE,

w Drukarni Uprzywileiowanej M. GRÖLLA,

ZNACZENIE
KONSTYTUCJI 3 MAJA

V.
Rząd czyli oznaczenie
szelka Władza Spółeczności Ludzkiej;
Narodu: Aby więc całość Państwa, we
Władzy Spółeczności w równy wadze na zewnątrz
Narodu Solskiego składać powinny y
na zawsze składać będą; to jest: Władze
Zgromadzonych, Władza Najwyższa y
y Straży, y
ustanowionych lub ustanowić się mających

VI.
Sejm czyli Władza
Sejm czyli Stany Zgromadzone
Poselska y na Sebie Senatorska przed
obranie y Skład Wskaz-władztwa
Przeło w Sebie Poselskiej najpierw
Praw ogólnych to jest Konstytucy
nieczystych podatków: a
Dzielnym y Powiatow
najpierw

Uchwalona przez Sejm Wielki konstytucja była oryginalną próbą wprowadzenia nowoczesnych form państwowych godzących w demokrację szlachecką z silną władzą centralną i dziedziczną monarchią. Była pierwszą w Europie i drugą na świecie ustawą zasadniczą. Włączenie do Ustawy Rządowej praw o sejmikach i miastach zmieniło dotychczasowe stosunki społeczne. Rozszerzenie praw mieszczan i ułatwienie uzyskiwania nobilitacji stworzyło im możliwości awansu społecznego. Szlachta posiadająca majątek zachowała uprzywilejowaną pozycję w państwie, a odebranie praw politycznych szlachcie gołocie uniemożliwiało wykorzystywanie jej do manipulowania sejmikami.

KRÓL POLSKI

WIELKI XZĘ LITAWSKI, RUSKI, PRU-
SKI, MAZOWIECKI, ŻMUDZKI, KILOWSKI,
WOLYNSKI, PODOLSKI, POBLASKI, IN-
FLANTSKI, SMOLENSKI, SIEWIERSKI
I CZERNIECHOWSKI,

wraz

z STANAMI SKONFEDEROWANEMI
w Liczbie podwoynéy,
NAROD POLSKI REPREZENTUJĄCEMI.

Chłopom konstytucja gwarantowała „opiekę prawa i rządu krajowego”. Mimo, że utrzymano poddaństwo, włączenie kwestii chłopskiej do konstytucji było niezwykle ważne, gdyż umożliwiała ingerencję władz państwowych w spory między właścicielami ziemi a poddanymi chłopami.

stała się egzystencją polityczną, niepodległość zewnętrzną, i wolność wewnętrzną Narodu, którego los w ręce nasze jest powierzonym, chcąc oraz

nia w niej jakiego Artykuła. Do której to Konstytucyi dalsze ustawy Seymu teraznieyszego we wszystkim stosować się mają.

Konstytucja nie ustanowiła powszechnej równości obywateli wobec prawa. Zachowano podział społeczeństwa na stany, a dzielące je bariery zostały jedynie osłabione.

Utrzymano też uprzywilejowaną pozycję religii rzymskokatolickiej, jednak zagwarantowano niekatolikom wolność wyznania.

Zasadniczą zmianą było zaś odejście od tradycyjnego pojmowania narodu – ograniczonego jedynie do stanu szlacheckiego. Konstytucja głosiła, że źródłem wszelkiej władzy państwowej jest naród rozumiany jako wspólnota polityczna obejmująca obok szlachty także mieszczan i chłopów.

Uznając, iż los Nas wszystkich od ugruntowania i wydoskonalenia Kon-

Konstytucją uchwalamy, i tę całkowicie za świętą, za niewzruszoną deklarujemy, dopokiby Narod w czasie Prawem przepisany wyraźną wolą swoją nie uznał potrzeby odwołania

najdnie, i Ster dogorywają-
li, która Nas samym sobie
wolni od hańbiących obcey
nakazow, ceniąc drożey
nad szczęśliwość osobi-
encyą polityczną, niepodle-
nętrzną, i wolność wewnę-
rodu, którego los w ręce
powierzonym, chcąc oraz
ławieństwo, na wdzięczność
nych i przyszłych pokoleń
mimo przeszkod, które
miętności sprawować mo-
obra powszechnego, dla u-
nia wolności, dla ocalenia
Naszey i iej granic, z nay-
stałością ducha ninieyszą

SETNA ROCZNICA

3 maja 1891 r.

Pomimo braku własnej państwowości znajdujący się pod zaborami Polacy uczcili setną rocznicę uchwalenia przez Sejm Wielki Konstytucji 3 Maja. Ponieważ oprócz naprawy Rzeczypospolitej przyjęcie Ustawy Rządowej miało na celu zrzućenie pogłębiającej się w XVIII w. zależności od Rosji, właśnie ten zaborca szczególnie zwalczał wszelkie przejawy pamięci o majowej konstytucji. Nie tylko nie wolno było przedrukowywać jej treści, lecz również carska cenzura nie zezwalała na wzmianki ani nawet aluzje nawiązujące do tego aktu prawnego, a przypominanie o nim mogło grozić daleko idącymi represjami. Jednak wbrew temu w setną rocznicę uchwalenia Ustawy Rządowej Roman Dmowski zorganizował w Warszawie demonstrację patriotyczną w Ogrodzie Botanicznym przy kamieniu węgielnym pod budowę Świątyni Opatrzności Bożej. Przeciw manifestantom wysłano kozaków, zastosowano

aresztowania i zsyłki, a sam lider powstającego ruchu narodowego został osadzony w X Pawilonie Cytadeli, następnie wydalony w głąb Rosji. W zaborze austriackim pozostawiono w tej kwestii znacznie większy zakres wolności, dzięki czemu z okazji rocznicy Jan Matejko mógł zaprezentować w krakowskich Sukiennicach

przygotowywany przez siebie obraz „Konstytucja 3 maja 1791 roku”. Setna rocznica została uczczona również w zaborze pruskim, a także w polskich ośrodkach na emigracji.

Polska, medal z okazji 100. rocznicy uchwalenia Konstytucji 3. Maja, 1891

Dziękuję za uwagę

OPRACOWAŁA
*NATASZA
PŁANETA*

KLASA I B

Źródła:

- <https://wpolityce.pl/historia/333646-sala-polskiej-wolnosci>
- <https://gdkbranszczyk.pl/?p=1535>
- <https://www.facebook.com/zamek.krolewski.warszawa/photos/a.175718195771699/3120363017973854/>
- <https://www.muzeumtomaszow.pl/wp-content/uploads/2020/05/3-maja-Witaj-Maj-Trzeci-Maj.pdf>
- <https://www.facebook.com/zamek.krolewski.warszawa/photos/a.175718195771699/3120363017973854/>
- <https://foto.wcn.pl/sklep/full/178307.jpg>